

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

р. XVIII
ч. 1-4

КУЛЬТУРНО-СПОЛОЧЕНЬСЬКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

23. януара 2008
ціна 6,- Ск

Спаси мя, Боже мой

Під таков назвов був выданы третій компактны диск Грекокатоліцького катедрального хору св. Яна Хрестителя в Пряшові, котрый у 2008 році славить 40 років свого діятельства Хор був заложены по обновліню Грекокатоліцькой церкви на Словенську в 1968 році з ініціативы Габрієла Мірошя (1923 – 2007), котрый скоро 30 років був ёго дірігентом. За тот час хор мав много выступів у домашнім катедральнім храмі, на розлічных акціях і властных концертах нелем у містах і селах на Словенську, але і на таких святых містах, якыма суть Рим, Лурды, Фатіма, Маріяповч ці Ченстохова, дале у Кракові, Празі, Рускім Керестурі, Мішколцу, Тячеві і в многих іншых містах.

У Катедральнім храмі св. Яна Хрестителя у Пряшові у неділю, в передвечур Ногого року подля юліаньского календаря 13. януара 2008, тот хор мав святочны концерт як першу акцію святкованя 40-річного юбілею своєї екзистенції. Концерт мав три часті: в першій сьме выслушали рождественны співы, в другій пісні з нового компактного диску а в третій были пісні, котры ся співають в пості перед і в часі Воскресіня Ісуса Христа. Была то велика духовна насолода, кідь чоловік выслушав вшыткы співы, еден красшый як другый. Наісто тым хором ся може пряхівска епархія лем гордити, што потвердив у своім приговорі при кінці концерту і пряхівський епарха, владыка Ян Бабяк, СІ, який на самый конець посвятил новый компактны диск і пожелав му путь до каждой грекокатоліцькой родины. Сучасно подяковав вшыткым членам хору за їх труд, спонзорам, вдяка котрым могло ЦД выйти, і дірігентці Валерії Гріцовой, котрій передав букету квіток на знак вдякы.

Добрі было, же при одході з церкви по концерті каждый при входовых дверях міг собі новый компактны диск купити, а так і мы зробили і дома такой сьме послушали прекрасны такы церковнославянськы пісні, як *Благослови душе моя, Іже херувимы, Достойно ест, Отче наш, О, пресвята Діво Мати, Сотвори Господи...* Так прекрасны концерт закончів ся аж дома глибокым духовным зажитком у тот святочны недільны час. Віримо, же занедовго будеме свідками выданя четвертого цедечка того хору, яке уведе до живота подобны концерт, якого сьме были участниками в тоту святочну неділю.

А. З., фоткы автора

• З першого святочного концерту Грекокатоліцького катедрального хору св. Яна Хрестителя в році ослав 40 років діятельства хору, котрый був 13. януара 2008 у Катедральнім храмі св. Яна Хрестителя в Пряшові: (зверху) хор почас концерту, гратуляція дірігентці хору В. Гріцовой од пряхівського епархы Монс. Яна Бабяка, СІ, (долев) обалка нового компактного диску того хору і ёго посвячіня владыком Я. Бабяком.

Світло Ісусове

Во імя Отця і Сына,
і Духа Святого!
Хрїсте, я, проста дітина,
хочу світла твоего.

Няй яснить світло твою путь,
же даваш мі той чести,
на світло віры не забудь,
кідь сам хрест будеш нести.

Міджі три персты береш го
і кладеш на сердце,
людьска прязнота няй з нёго
выобразить сонце.

Штефан СУХЫЙ, Снина

Треба увірити, же Святый Отець выслышит голос грекокатоліцьких віруючих Русинів зо Словенська

ХАРТА РУСИНЬСЬКЫХ ГРЕКОКАТОЛІЦЬКЫХ ВІРУЮЧИХ 2007 є тым документом, котрый мав указати (і все указує) на довгорічну кривду, котра ся діє з боку представителів Грекокатоліцького єпископства у Пряшові (але тыкать ся то і Кошыцького апостольского екзархату) односно Русинів-грекокатоліків, а то од 1968 року, одколи была обновлена Грекокатоліцька церковь на Словенську і на чело пряхівской епархії став Монс. Ян Гірка, аж по сучасность, кідь главов той епархії є Монс. Ян Бабяк, СІ.

До 31. децембра 2007 ХАРТУ 2007 підписало 1 436 неспокойных русиньскых грекокатоліцьких віруючих (позн. ред.: мена і призвітка выткых сїгнатарів суть на вебвой сторінці www.rusynacademy.sk, конкретно в рубріці Грекокатоліцька церковь під назвов *Сїгнатарі ХАРТЫ 2007*), котры таким способом отворено і небоячі ся высловили свою неспокойность із ситуацій Русинів-грекокатоліків на Словенську описанов у ХАРТІ, главно неспокойность із словакізацій літургічных обрядів і выслугованя тайн у русиньскых парохіях, непоужыванём русиньскых перекладів Євангелій і Апостолів при Службі Божій, а то як з боку прословацькы орьєнтованых священників, так і представителів церковной ерархії. Своім антірусиньскым однонём припомагають ліквідації народной ідентичности русиньскых віруючих і їх поступній асиміляції з маєрїтным словенськым народом. (На розділ од штату, котрый створює условия про розвиток народностных меншын, враховано русиньской меншын, і респектує їх уставны права – позн. П. К.).

Едним із основных жадань ХАРТЫ 2007 є узнати Ватіканом Русиньску грекокатоліцьку церковь „sui iuris“ на Словенську і установити на єй чело русиньского єпископа, котрый бы гарантовав у релігійнім животі Русинів-грекокатоліків їх народностны права. Рішінём у даній ситуації бы было, кібы Святый Отець акцептовав жаданя сїгнатарів ХАРТЫ 2007 і прияв бы представителів русиньскых грекокатоліцьких віруючих зо Словенська, жебы го могли особно інформовати о ситуації грекокатоліцьких віруючих русиньской народности на Словенську і сучасно му могли предъявити просьбу – установити русиньского єпископа про Русинів на Словенську.

Як можуть читателі Народных новинок видіти, была написана (в русиньскім і німецькым языку) Жадость о пріяты представителів сїгнатарів ХАРТЫ 2007 папом Бенедіктом XVI., котра была 7. септембра 2007 послана до Ватікану (позн. ред.: публикуєме ю в тім ціслі). Тоту жадость підписало шість сїгнатарів – Юдр. Петро Крайняк і Мґр. Александер Зозуляк (Пряхів), РНДр. Іван Русинко (Свідник), Инж. Славомір Черевка і Мґр. Марек Ґай (Міджілабірці), Марія Біцкова (Кошыці). А же тоту жадость Ватікан перевзав, то підтверджує міджінародна „дорученка“ з 13. септембра 2007 (позн. ред.: публикуєме ю під жадостев як доказ). Но, на жаль, тото основне – позваня од Святого Отця до Ватікану – до днешнёго дня сїгнатарі ХАРТЫ 2007 не дістали.

І кідь сьме уж в новім році 2008, але все віримо, же наша жадость, послана до Ватікану, ся наконець дістане прямо до рук Святого Отця і Бенедікт XVI. вирішить представителів сїгнатарів ХАРТЫ 2007 пріяты і особно собі выслушати просьбы ёму одданных русиньскых грекокатоліцьких віруючих, котры в часах найтяжшых про Грекокатоліцьку церковь на Словенську по році 1950 остали Святому Отцёви найвірнішы. Покры суть у Ватікані в адміністрації папы люде, котры мають інтерес, абы ся Святый Отець о жаданях Русинів-грекокатоліків зо Словенська не дізнав і делегацію сїгнатарів ХАРТЫ 2007 не пріяв, тогды наша путь ку Святому Отцёви буде довга і страстна, повна надій і скламань. Але нашы критічны погляды на ситуацію односно народностных прав Русинів-грекокатоліків на Словенську то не змінить, ани нас то не одрядить, жебы сьме надале говорили о кривдах зробленых нашому віруючому русиньскому народови. Кідь віримо в Божу справедливость, віримо тыж, же Господь Бог выслухать голоса зо Словенська і Русины ся раз дочекають свого русиньского єпископа на челі своєї первістной Русиньской грекокатоліцькой церкви. Тадь Русины мають в небі своїх русиньскых ородовників – благореченых єпископів-мучеників Павла Петра Гойдіча і Василя Гопка.

Юдр. Петро КРАЙНЯК, сїгнатарь ХАРТЫ 2007

Charta rusínskych gréckokatolíckych veriacich 2007 Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, Slovenská republika

Sua Santita
Benedikt XVI.
Curia Romana
Citta' del Vaticano
Roma, ITALIA

Пряхів (Словенсько), 3. IX. 2007

Ваша Святость,
довольте, жебы сьме Вас на початку нашого писма поздравили поздравканём грекокатоліків: СЛАВА ІСУСУ ХРІСТУ!

Мы, підписны заступники сїгнатарів *Харты русиньскых грекокатоліцьких віруючих 2007*, а тыж і в імені 35 тисяч грекокатоліків-Русинів жыючих на Словенську, собі тов дорогов доволюєме Вашу Святость пожадати о пріяты, жебы сьме Вам могли особно высловити просьбы Вам одданого русиньского народа жыючого в Словенській републіці – так близкій Вашому сердцю.

Не знаме, ці суть Вам знамы довгорічны активності Русинів-грекокатоліків на Словенську, котры ся намагають о легалізацію Русиньской грекокатоліцькой церкви свого права (sui iuris) і установліня русиньского єпископа про тоту Церковь. З тым жаданём ся представителі Русинів писмом, а тыж і особнов авдієнціов, офіціально обернули уж в 1999 році на Апостольску нунціатуру в Братіславі на Словенську, в тім часі справовану Й. Е. Луйджім Доссеном, а в 2001 році на Апостольского нунція на Словенську Й. Е. Генріка Й. Новацького. Окром того, писмом 15. юла 2000 р. сьме пожадали Святого Отця Йоана Павла II. о пріяты у Ватікані. Жаданя представителів Русинів на Словенську, як і офіціальных русиньскых організацій, підпорили своіма писмами і много віруючі, міджі нима і много молодых людей. Тото намаганя выкликала довгорічна а непереставаюча агресивна словакізація літургічных обрядів і антірусиньскы націоналістичны нагляды в рядах ерархії Грекокатоліцькой церкви на Словенську і в рядах священства, яке ся голосить к словенській національности. Они не гарантують націоналны права своїх русиньскых вірників, праві наспак, своім антірусиньскым ставлінем помагають ліквідовати народну ідентичность Русинів на Словенську.

(Закінчіня на 3. стор.)

Многая і благая літа, Ваше Блаженство, владыко Лавр

Карпатський край – прекрасний і милий наш край. Край повойнового благобуття, багатства і росквіту. Але і край передвойнової біды, трагедія, незаместности (як тепер), безнадії і еміграції.

В міджвійновім часі минулого стороча із Словакії ся vystягавали до чуждїны стовкы, ба і тисячі наших молодых людей в надїї, же за морєм найдуть яку-таку роботу, за куском чорного і твердого хліба. На руках і ногах од рабской роботы їм напухали тверды мозолї в глубоких белгїцкых майнах, в североамериканскых майнах, в югоамериканскых ревірах, в канадскых лісах і в австралійскій пустынї.

Може не є на выходній Словакії хыжы, з котрого бы дахто не одышов за море, до чуждїх, далеких країв. Лем з нашой, соломов прикритої, з глинянов підлогою, деревяніці з Ладомировой одышло до Америки аж пятеро людей: мої три теты, тогды молоды дївчата, стрыко і старшый брат Василь, тепершній митрополита Лавр, высокый церьковный ерарха.

Тяжкым і проблематичным був осуд вшиткых vystягавалцїв (подобно, як тепер) в далекій і незнамі чуждїні. Тернистов і кривулястов, тяжкых была ай дорога мого брата Василя, котрый в 1944 році, як малый хлопець, одышов із Словакії з волї судьбы ся дїстав аж до США. Першыраз ся вернув до родного краю аж по 20-ых роках, в 1964 році. Тепер ходить на Словакію скоро каждый рік.

23. октября 2001 року в Нью Йорку ся одбыв мїморядній архієрейскій собор Руськой православної заграничної церькви. На тім соборї за главу той церькви був zvolenый архієпископ Троїцькый і Сїракуський – Лавр, котрый дїстав титул митрополита выходоамериканскый і ньюорський.

Его Еміненція владыка Лавр, обчанським меном Василь Шкурла ся народив 1. января 1928 року в Ладомировї, окрес Свідник, на Словакії. Тяжко ся пробывав світлом Василь Шкурла, наш родак спід Дуклі, на самый верьх церьковной піраміды, погы досягнув ступїнь духовного сану і став ся высокым духовным ерархом.

Як 11-річний вступив до монастыря Преподобного Йоа Почавского в Ладомировї, котрый на початку минулого стороча заложыв архімадрїта Віталїї (Максименко). Почас 2. світової войны, вліті 1944 року, брата Ладомировского монастыря вырїшыли одыйти на запад. З нима із сугласом родїчч одышли ай двома малорічнїх хлопцїв – Василь Шкурла з Ладомировой і Василь Ванько із Шеметковець (тепер архімадрїта Флор). Їх дорога до США вела через Германію і Швайцарію. В 1954 році в США в Йорданвіллі Василь Шкурла скїнчїв Свято-троїцьку духовну семінарію.

В 1944 році ся став послушником, в р. 1947 – рясофорным монахом і прїяв мено Лавр, в 1950 – ерідіаконом, в р. 1954 – ігуменом, в р. 1966 – архімадрїтом, в юні 1967 був высвяченый за єпископа менгетеньского і став ся єпископом сїракуськым і троїцькым.

В 1981 році був повышеный на архієпископа. Є архієпископом сїракуськым і троїцькым, представеным найзнамішого православно монастыря в заграничї – Свято-троїцького монастыря в америкнїйскій Йорданвіллі, ректором Свято-троїцькой семінарії, єго лектором, ректором церьковно-сплоченського часопїсу „Православная Русь“, председом фонду святого, праведного Яна Кронштадтского в Ютак і таємником синоды єпископів.

Владыка Лавр одбыв 10 років „на послушанїї“ в синоді, був вікарієм архієреєм, але єго спїюна з монастырєм і семінарієм не было перерване. Каждый тьждень пугав автом з Нью Йорку до Йорданвіллі (штырї години там, а штырї назад), учїв. Брата монастыря сі єдного-лосно выбралї владыку Лавра за свого представеного в Йорданвіллі.

Его Еміненція владыка Лавр, обчанським меном Василь Шкурла, родак із Ладомировой, Свідницького окресу, 1. января 2008 славіє 80. народенїны.

Про духовенство і вірників синодалного храму в Нью Йорку не было легке ся розлучїти із своїм почитованым і облюбеным архієреєм. Одданость з боку вірників катедрального храму можемо видїти ай в тім, же кїдь ся новина о єго переложїню до Свято-троїцького монастыря росшырила в Нью Йорку, за короткий час ся позбєрало коло 1 000 підписів з просьбов, жебы владыку Лавра охабили в Нью Йорку. В просьбах, котры были адресованы митрополитови Фїларетови, ся писало: „Тота нечєкана новина нас барз несподївала. Обертате ся к Вашому Высокопреосвященству з великов просьбов: не берьте нам нашого єпископа.“

В маю 2007 року в Москві, в храмі Христа Спасителя, ся одбыла барз важна подїя про православных віруючых. 15. мая до Москвы на особне позваня президента РФ Владїмира Путїна з Нью Йорку прїлетїв митрополита Лавр, глава Руськой православної заграничної церькви. З ним прїлетїло 17 высокых духовных ерархів і 600 православных вірників Северной і Южной Америки, западной Европы, Австралїї, потомкы тых, котры по большевїцкїй революції в Росїї в 1917 році мусли одыйти з дому.

17. май минулого року був про Росїю і єї діаспору барз вызначным днєм. В Москві, в храмі Христа Спасителя, за участї президента В. Путїна був підписаный Акт о зєднанїю Руськой православної церькви і Руськой православної заграничної церькви. Тот важный документ підписали Его Святость патриарха московского і цілой Росїї Алексїей II. і єго Высокопреосвященство митрополита Лавр. По Божїй Службї на позваня Путїна обидвома вечер взяли участь на рецелції в московскім Кремлі. Але вшиткы трєме мають велику заслугу в тім, же Руська православна церьков по 90-ых роках роздїляла є назад зєднєчєна.

„Сомє барз рады, же нам Спаситель, наш Исус Христос, даровав тото велике щастя особно Вас познати. Вшиткы Вас трїмлетє в почтїлости, обдыляє Вас і любїме. Сталї сьє сє про многих православных на Словакії сімболом правдивого архієрея Божого, котрый любїт Божїй народ, веде го через вшиткы перешкоды, котры нам прїпраує днешній жьвот, світ, к світлу Правды – к Господови, нашому Исусови Христови. Сьє хранїтелєм святого православя, душпастырєм, молшєвенником, проповїдником слова Божого. Заєдно сьє, дорогой Владыко, дуже добрый, кроткый, скромный чоловік. Сьє про нас вшиткых прикладом правдивого православного христїана...“ Тот сьє слова з посланя православных вірників на Словакії свому кравянов, митрополитови Лаврови із США.

Русины ся в шырокім світї нїгда не стратїли і не стратят. Своїм мудрым і здоровым природным розумом, снагов, робїтностєв, ціленостєв і терпелївностєв нераз доказали свою жьвотоспособность, много раз переконали тяжкы жьвотны барьеры, але наконець добрі обстали в тяжкых жьвотных экзаменах. Єдным з нїх є ай Его Еміненція владыка Лавр, наш родак з піддукляньского села Ладомирово.

Ваше Блаженство! Ваше Высокопреосвященство, владыко Лавр! Сьє узнаванов особностєв у выходнім і западнім культурнім і духовнім світї. Тїшит нас, же сьє в день свого округлого жьвотного юбілєя дістали телеграмї од президентів США і Росїї. З цілого сєрдця Вам гратулуєме к зволїню до найвысшой церьковной функції. К Вашому юбілю жєлаєме вам душевной радости, много здоровья і дарів Духа святого, котры вам дадут возможность іщі довго продовжувати у вашїй душпастырській службї.

Николай ШКУРЛА,
Ладомирово

„І Христос знає, же Юда є підлий...“

В Грекокатолїцкїм календарю на 2006 рік были надрукованы „Даякы познамкы...“ о окремых історїчных моментах з жьвота і діятелств єдного з найвєкшых, але заєдно з найвєде протїрєчєв чїнів римокатолицькой церькви – „Сполочности Єжішовой“, або як го в народї звькыли называти: „Чїну єзуїтів“. Автором тых познамок є Цїрїл Василь, декан факулты канонїчного права выходных церьквей у Палскім інштїтутї в Рїмі.

Автор статї, сам єзуїта, тепер в ролї придворного історїка Его Ексцеленції єпископа Пряшівского, а кїдьбы сьєме выходили з єпископского гєсла : „Вы (вірники) сьєте храмом жьвоєго Боеа“, і продовжыли слова апостола Павла в єго посланї до Коринтянїв: „Яко вселю ся в нїх (вірників)... і буду їм Богом“, то може і на дворї „Всевишнєго“, хто знає? – хоче пересвідчїти нас, чїтателїв „Календаря...“ в тім, же vznik єзуїтів была подїя цілосвітowego значнїя, подїя Божой прозрєтелности. Але, як бы там не было, стая з чїсто інформатївного характеру помалы набєрать характер хвалоспїву, аж необмедженой дырзости, кїдь підносїть закладателїв чїну той, єго говорить сам автор: „... osobitnej formy zasvatěného žīvota“ на пєдестал історїчної вагы світового значнїя.

З великым „жалєм“ і „болєм“ на сєрдцї говорїть автор о тім, як на початку 18. ст. „...rїmske posvatěné ofїcium začalo klástь prekážky“ вымогам угорьского прїмаса кардінала Колонїча послати на выход, до уніатїських церьквей єзуїтів, жебы прїскоротї латїнізацію візантїйской церькви. Як видно, уж тогды сам Ватїкан був протї тому, а зато твердо заказав місію єзуїтів до

унїї. А днесь мамє свого „Колонїча“ прїямо у Ватїканї, а він лем забезпечїв вымогы свого перед 300 роками попередника і отворїв єзуїтам дошырока двєрї на выход, де нєлем же роздїлили Пряшївску єпархію, жебы прїскоротї латїнізацію руськой церькви, але досягнув установлїня єзуїты за єпископа до, може, послїднєй у світї церьковнославянської єпархії, жебы і ту прїдусїти полонїєм руськой віры св. Кїрїла і Мефодїя, тых апостолїв Европы.

Омного вєце ня заїнтересовала друга часть тых „Познамок...“, яка несє назву „Єзуїты і грекокатолїцы“. Жебы перейти до конкретной характеристикы споминаной части, жебы порозумїти значнїя і посланя єзуїтів віплїм, а їх „horlivú pastoračnú činnostь“, треба окреме дашто повїсти о тім, хто сьє тоты єзуїты? Закладателєм Чїну „Сполочности Єжішовой“ був шпанельскый Баск Ініго Лопєз де Рїкальде. Кїдь мав пятнадцатї років, прїшов на кралєвскїй двір, о пять років ся став кралєвскым вожком. В часї обраня Памплонї, уж як кралєвскїй офіцєр, був тяжко ранєный. Почас лїчїня в єго жьвотї настає велика змінє: він, як кїбы ся внуротно переродїв. По выздравлїню їде ся учїти до Парїжа, де веєдно з дальшыма пятєма камаратами на Монтмартрї складаеть прїсягу, же будуть жьвти в бїднотї і доброчєстнї. Ту молодой Шпанєл прїймає свое новє мено – Ігнац. Стады вшиткы шєстеро одходят до Єрусалима, до Святой Землї, але кїдьже ся там веде война з Турками, вертають ся назад до Рїма, де 46-річний, уж в сєреднїх роках чоловік, прїяв сан свящєника. Свій сплок камарата называли „Sosajetas Jesu“, што в перекладї значїть „Сполочность Исусова“. А о три

Треба увїрити, же Святый Отець выслышїть голос грекокатолїцкых віруючых Русинїв зо Словєньска

(Закїнчїня з 1. стор.)

З жаданєм о офіціалне узнаня Русиньской грекокатолїцькой церькви на Словєньску і установлїня єї єпископа ся уж в році 1997 а потїм і в р. 2003 обернули на Вашого попередника Святого Отця Йоана Павла II. і русиньскы грекокатолїцкы священїцы. Од фебруара того року зачав на Словєньску заставати за права русиньскых грекокатолїкв рух – Харта русиньскых грекокатолїцкых віруючых 2007, котрый одкрывать практикы рафінованой лїквідациї Русиньской грекокатолїцькой церькви. Харту, котру репрезентуєме як єї сїгнатарї і авторы того писма і мы, дотепер підписало скоро 1 500 віруючых.

Доволюєме собі Вам, Ваша Святость, тьж припомянути писмо з IX. Світового конгрєсу Русинїв, котре было адресованє до Ваших рук і посланє 23. юна 2007 року з місця конгрєсу – з румуньского Мараморош-Сїгету. Писмо є жаданєм делегатів і гостїв IX. Світового конгрєсу Русинїв о узнаня Русиньской грекокатолїцькой церькви свого права (sui iuris) на Словєньску і о установлїня єї русиньского єпископа. Тото жаданя, котре, нажал, не было дотепер акцептованє а нїе была на нєго дана офіціална одповїд з компетентных місьц, выходїть з пересвідчїня, же історїчна Русиньска церьков не перестала єствовати а хоче і далє утрїмати свою ідєнтїту і розвивати релїгїєне і культурне наслїдство своїх русиньскых предків, котры были все вірны кірїломєфодьскым традиціям восточного церьковнославянського обряду.

Ваша Святость, надїяєме ся, же у Вами установленім часї нас з отцївсков любовю і порозумлїєм прїймаєте і выслухатє. Веєдно з Русинами на Словєньску вірїме, же наше жаданя буде зо стороны Вашого Святого уряду позїтивно вырїшенє, жебы в зєднїнїю віруючых і їх єпископа був прославляній Исус Христос в їх материньскім язьку а веєдно розвивана духовна культура і ідєнтїта русиньского народа жьвотного одданя в тії части Европы.

З доброжьчїлївостєв і з молитвами за Вас в іменї грекокатолїкв-Русинїв Словєньска, з поздравлїнем ХРИСТОС ПОСРЕДІ НАС!

Заступнїцы сїгнатарїв ХАРТЫ 2007 на Словєньску:

Петро Країняк
Александр Зозуляк
Іван Русинко
Славомір Черевка
Марек Гай
Марїя Бішкова

року папа Павел III. офіціно узнав Чїн єзуїтів, а Ігнац, з додатком назвы замку Лойола, де він ся народив, ся ставатє єго довїчнїм генералєм. Як чоловіка Ігнаца з Лойола характерїзовати не барз легко: з єдного боку вїв добродружнїй, скоро аж розгульний жьвот, з другого – то був чоловік военьскых морєсїв, який выжадовав тверду военську дісциплїну, але заєдно з тым вїв містїком з певнов віров у Христа. Сам чїн організований як военська єдїнїця, на чєлі котрой, як уж было споминано, стоїть генераль, який є підчїненїм лєм папови, а Булла папы Павла III. „Regimini militantis ecclesiae“ ясні говорить, же єзуїты не слугы Божы, але вірны папскы вояцї. Вшытка їх робота є підчїнена гєслу „Ucel svätї prostriedky“. В практичнім жьвотї прїдїлїны все вєце і вєце увагу політїці як росшыреново віры, і не чудо, же за короткий час обсадили скоро вшиткы высокы урядны посты по ціплїй Европы, главно на католицькых паньскых дворах. Але у 18. ст. єзуїты ся не приспособили духови doby, а зато много з нїх ся стало смїтком в очах паньской верхностї. Законно, же прїшла година одплаты: у 1759 році – Португалїя, у 1764 р. – Францїя, у 1767 р. – Іспанїя выгнали єзуїтів із своїх країн. А наконець, тїску католицькых владных кругів пїдав ся і сам папа Клемент XIV., який у 1773 р. Чїн єзуїтів цалком заказав, о чїм говорить листина: „Єзуїтам были превказаны тоты найтяжшы обвинїя, што барз порушовало мїр і спокїй мїджі христїанами.“ Также, як выдїте, і такы люде трїмали в руках хрєст і такы люде ся скрывали за мено Божє. Але што інтерєсно, же правї спомїджі людей тьз. „osobitnej formy zasvatěného žīvota“ вышов у 46-х роках свящєник, скоро 50-річний генераль, а потїм іщі ай ідол, і святый...

Але вернїєм ся ку „Познамкам...“ єзуїты Василя, к їх другий части: „Єзуїты і грекокатолїцы“. Автор за каждую ціну, і кїдь треба повїсти дость єдностранно, хоче нам доказати, якы „теплы“, аж „горячі“ были односыны мїджі грекокатолїками і єзуїтами в минулостї. Як они „єден без другого“ просто не могли быти, як они собі помагали взаємно, як єзуїты „любїли“ грекокатолїкв, як ся мало же не „обнимали...“ Але історїя, як і наука, не любїть єдностранности, полувїчату правду або выдумку. Єї доменов є максїмална обєктивїта, правдивость, і кїдь, яка бы не была тота правда неприємна. Але автор забываеть або отворєно ігнорует тоты атрїбуты історїї, а пробує єдностранно вытворити прєдставу даякых „премїлных“ аж „пречудєсных“ односїн, а што прїше, одзывать ся на сучасну dobu, яка „odkrýva nově formu a love polia spolupráce“. В інтерєс обєктивнїсты і правды спомянутого ставу, я попробую, на основї історїчных істочнїкв, історїчных фактів, одхылїти фірганок тых „горячїх“ односїн з другого боку, бо інакше такы „обятя“ будуть фалошны, фарїзейскы, неправда ся стане правдой, автор буде жати славу. Также зачїнем:

1/ М. Лучкай: „Historia carpato-Ruthenorum“ „In anno 1747 Jezuitas Benedictacum Applacitatione indugentiarum dem plebekulam justo plus infuscationum pote 10 000 annorum prior luskriptione Latina...“

На то, жебы поставити хрєст з латїньскым написом на Спїшу, з чїм сєляне не сугласили, єзуїты пішли на таке кламство, же прїобїчили сєлянама церьковны одпусткы на 10 000 років допереду. Знеужыли шїру віру сєлян у Христа і їх побожнїй страх перед церьков и єзуїты наконець свое одозвїли.

2/ Манускрїпт єпископа Бачїнського: „Jezuitas magis solliciti de konvertendis Ruthenis kvam reformatis dant ansam multis malis...“

Нашы предкы велє терпїли од єзуїтів, якы ся снажыли подробити латїнству вєце Русинїв, як реформаторів. Так є! Велє терпїли Русины од єзуїтів, а чудый ся світє,

грекокатолїци! Цї жебы од той „премїлой“ ласкы к нїм? Од тых міцных „обятя“?

3/ Александр Духовїч, канонїк грекокатолїцькой церькви, наш будител, так говорїть о єзуїтах: „... сія остроумнїх хитрець толпа Папами заведена была просто на істреблєнїє всіх протїх Законев і обрядов как в Европе и в прочих міра странах находящїхся...“

4/ Другый з наших будителїв, грекокатолїцькый священїк Александр Павлович, у своім стїшкы о сыновїи Константина Остроського – Іванови, якого однародили єзуїты, а кїдь він прїїде на Маковїцо, видїть деревянны храмы з православными хрєстами, єго мучїть совїсть зато, же зрадив віру і народ. Великый жалє перелїватє ся до плачу єго души:

„... Де ты, Батьку? Де вы могили Моїх православных дідїв? Всьоє, всьоє мене лишили Єзуїты – племя гадїв.“

5/ Іщі выразнїше роскрыватє характер і посланя єзуїтів їх Книга Правил: „NUKLEUS JEZUITIKUS“: „Religio est pallium quod vertis ut vis Dummodo nemo sciat, Oporet ditekere arte sigran de, Dummodo nultus sciat. Dummodo TIBI BENE!“

„Релїгїя – то плащ, з котрым робїш, што хочєш, лєм жебы нїхто не знає... лєм жебы тобї было добрї... Треба знати быти хытрїй, треба знати кламати, лєм жебы нїхто не знає...“ Дашто страшенї! Тото сьє правила віроучных людей?

То было пару конкретных фактів з історїчных істочнїкв, котры дость вірогідно свїдчатє о тых „задушєвных“, тых „премїлных“ односїнах мїджі єзуїтами і грекокатолїками, котры спроваждовала „horlivú pastoračnú činnostь“ єзуїтів в минулостї. А што сучасность? Близка і далека? Яка была она?

Автор статї споминатє і на тот період діятелства єзуїтів. Уводїть конкретны мєна своїх „сукменєвцїв“, котры в згодї з папсков Буллою, як „вірны вояцї“ не спали, не сїдїли зо зложєными руками аж в другий половинї минулого стороча, але активно робили, „трудїли ся“, каждый на своїм постї: патєр Лацко, з великов підпоров кардінала Томка – в Рїмі, Фуга – в Америцї і Канадї, а на Словакії, „сїдячий тїхонько“ патєр Федор. Вшиткых їх зєднїяв єдиний ціль: руську церьков, церьковнославянську церьков візантїського обряду, церьков великанїв іншой віры, якыма были преосвящєны і преподобны владыкы Тарковїч, Гаганєць, Валїї, Нїрадїї, благорєченє владыковє Гойдїч і Голпо, – треба обернути на латїньску. Церьков, де факто, лїквідована, верьховны пастырї Павел і Василь режімом ганєбно обвинєны, позбавлєны людьскых прав, сїдять у арештї, церьков осиротїла, стїкать кровлєв, як тот Христос на хрєстї, а они бігають по Ватїканї, оббываючі порогы по канцєларных, жебы добити ся прїзнаня на Словєньску „словєньскых грекокатолїкв“. Дарьмо, же прєфект Конгрєгації Е. Тїсеранто твердо одпорєу Лацкови: „Хотїлє бы-м видїти холєм єдноєго словєньского грекокатолїка“, а многох тварєй і лїжывїй Лацко поготово одповїв: „Еккомто куа“, т. є. „ту є перед вами“. Він – римокатолик, єзуїта, не побояв ся Бога ани тяжкого грїха так до оч кламаты такому высокому чїновнїкови! Што є про нєго ганьба. Нашто му очї, кїдь про нєго „úcel svätї prostriedky“. І правдаже, велика „horlivostь“, необмеджена актївацїя робїть свое, а хытрїй бібліотєкар патєр Федор радостно констатує: „Situácia svedčí, že ZVESTĚ o nás sa dostáva vysoko tam, kde zvestĚ o nás sa dostatĚ má, musї! Pochopїtelne, že o vecї sa dalej rozšїrovať nemözeme. SAPIENTI SAT!“ т. є. „розумуємо стачїє.“

Павел МАСКАЛИК, Пряшїв
(Продовжїня в далїшм чїслї.)

ДАЛШЫ ДВІ КНИЖКЫ...

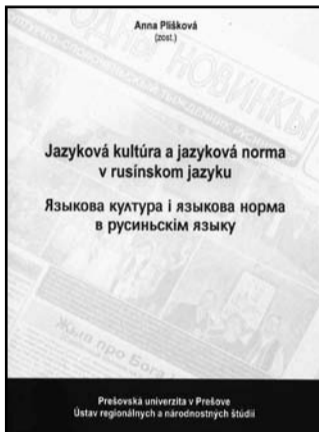
... з області русиністики вийшли кінцем грудня 2007 року, а то публікація **100 визначних Русинів очима сучасників – I. часть** зоставителькы ПгДр. Марії Мальцовской, і зборник рефератів **Языкова культура і языкова норма в русиньскім языку** зоставителькы ПгДр. Анны Плішковой, ПгД. Обидві суть цінним приносом у тій області і збагатили русиньську науково-популярну і одборну літературу.

Перша зо спомянутых книжок є 5. самостатнов публікацій, котру видав **Світовий конгрес Русинів**, який од року 2002 зачав ся зацікавити і видавательським діяльством. Од того часу видав такы книжки: **Біда Русинів з дому виганяла** (2002) М. Ксеняка, **Визначны про Русинів** зоставитель Г. Бескида і А. Зозуляка (2005), **Сповідь Русина** (2006) Н. Гвозды, **Єдна стріча** Е. Кубека (2007, зост. М. Мальцовска і о. Ф. Данцак).

Нова книжка могла вийти вдяка фінансній підпорі Міністерства культури СР – програму **Культура народностных меншын**. У ній такы авторы, як М. Мальцовска, С. Конечні, Г. Бескид, М. Бицко, Ф. Данцак, П. Штурак, М. Сисак, А. Плішкова, К. Копорова, С. Віднянський, Б. Горбаль і А. Зозуляк написали нариси і статі о такых визначных особностях з нашої минулости, якыма были: **О. Гаганець, А. Павлович, А. Духнович, П. П. Гойдич, В. Гопко, Е. Кубек, А. Бескид, В. Латта, Е. Варгол, В. Турок, Д. Миллий** і ін., але і о сучасных особностях міджі Русинами на Словеньску – **о. Ф. Крайнякови, В. Ябурови, Ш. Ладжихиньскім, Г. Бескидови** і ін. Публікація, віримо, поможе плеканю народної гордості у Русинів, бо маме на што быти горды, в данім припадї на спомянуты русиньскы особности, котры зробили много у різних сферах духовного ці культурно-народностного живота Русинів. Тота книжка є малым дарунком вдякы тым людєм і могла бы ся стати тыж добрым помічником в учебнім процесї – на годинах русиньского языка і культури про наймолодше покоління, але і учителів.

Друга публікація тыж вийшла з фінанснво помочов Міністерства культури СР і є то зборник одборных рефератів о русиньскім языку, котры были прочітаны 27. септембра 2007 на Пряшівській універзитї в Пряшовї в рамках міджінародного семінаря, котрый мав таку істу назву, як і зборник – **Языкова культура і языкова норма в русиньскім языку**. У зборнику суть рефераты ПгДр. А. Плішковой, ПгД., проф. Др. П. Р. Магочія, Мгр. Н. Кушко, проф. Др. Г. Фонтаньского, Мгр. В. Падяка, к. н., проф. Др. М. Капраля, к. н., доц. ПгДр. В. Ябура, к. н., проф. Др. С. М. Пюа, Мгр. А. Блыховой, Мгр. А. Зозуляка, проф. Др. Ю. Ванька, к. н., проф. Др. О. Сіпка, ПгД. і доц. Др. Г. Бенедєка, к. н. Книжка може послужити нелем научным працівникам-русиністам, але і учителям русиньского языка і вшыткым, котры ся серьєзно займають русиньським літературным языком.

Обидві публікації мож за суму **200 Ск** обіднати на адресї: **Русин і Народны новинки, Духновичово нам. 1, 081 48 Пряшів, Словеньско**, або телефонічно на числі: **00421-905-470 884**, ці на мейлової адресї: **rusyn@stonline.sk**. А. З.

Енді Варгол – найактуалніша груднева умелецька акція у Римі

„Важный Др. Михал Бицко, ПгД., велика вдяка за Вашу особну визначну поміч і сполупрацу, можеме быти вшыткы спокійны – так успішно ся ту Словеньско іщі не презентovalo.“

Др. Мірослав Мусіл, к. н., директор Словеньского інштитуту в Римі

На зачаток мала штатістика: выставленых было до **160 умелецьких работ і артефактів Енді Варгола**, місце выставкы: **Палацо Инконтро у Римі**, організаторы: **Провінція Рима, Словеньскій інштитут (СИ) і Словеньска амбасада у Римі, Музей модерного уменя Енді Варгола (ММУЕВ) і Сполочность Енді Варгола (СЕВ) у Міджілабірцях, САГА – СЛОВАК АРТ ГАЛЕРІ**, термін: **од 12. грудня 2007 до 6. януара 2008**, кураторы выставкы: **Др. Михал Бицко, ПгД., і Мгр. Мартін Цубяк**, навщівників, які заплатили вступне: **высше 7 000.**

Єдну з найвизначніших акцій ММУЕВ і СЕВ в Міджілабірцях у 2007 році – выставку умелецьких работ Енді Варгола під назвов „**ANDY WARHOL „Io Slovacco“**“ в Римі – святочно одкрыв **Станіслав Вало**, Ёго Еміненція вельвысланець СР в Італії, **Енріко Гасбара**, президент Провінції Рим, **Вінченцо Віта**, асесор культурной політики Провінції Рим, і **Мгр. Мартін Цубяк**, куратор ММУЕВ у Міджілабірцях. Выставка была реалізована в концепції **Др. Михала Бицка, ПгД.**

Што к тому додати? Слова Др. М. Мусіла, к. н., говорять за вшытко. Ай кідь одповідь директоркы Словеньской галерії у Братіславі про СТВ 2 на вопрос редакторкы: **„Што про Словеньско значить Енді Варгол?“** была: **„Ніч...“**. Тота одповідь лем підтверджує нашу малость і статус кво „бытя“ Енді Варгола на тім світї, котре бы собі в припадї наших можностей із радостєв взяв каждый народ, але мы ся все рядиме „геслом“: **„...кідь не я, так потім ніхто!“,** або радше „преферуєме“ провінчны і регіональны особности як „дулок світї“. Енді Варгол своєв коротков выставков дав о Словеньску знати в Римі з великым успіхом і кідь „... дома ніхто не є пророком!“, але многы нам го завиділи і щіро нам гратуловали к успіху. Проект стояв стовкы тісячі (зряджователя музея – ніч!!!), але нематеріална і у світї найцінніша девіза – реклама зробила своє. На сто двадцятєх римських автобусах три тыждні „висіли“ рекламны табличкы **„ANDY WARHOL „Io Slovacco“**, і так повіджено словами куратора Музею СНП у Баньскій Быстріці **Др. Івана Коцака**, котрый навщівив у тім часї Рим, цілий святочный візуал выкликавав у нєго чутя гордості і радости. Тот, котрый був „зникады“, дожычів каждому „15 минут славы“, тот, котрый про Словеньско не значить „ніч“, котрый подля дакотрых ділетантів до „ніжной“ про нас не був знамый (менї був знамый уж од 1972 року, але про дакотрых уж в шістдесятих роках 20 ст.), тот, котрого мено одшмарюють скоро рода-

ци..., робить нас знамых по цілім світї, де ся не стачать чудовати нашої задубености і малости. Але конець-кінців, зависть, глупость, неінформованость, малость, ментална провінціалность... суть тыж людськыма властностями, хоць негативными.

Сатісфакціов про тых, котры жыють і творчость Енді Варгола на Словеньску і в світї пропагують, ний суть ходем на зачатку статї повіджены слова **Др. Мірослава Мусіла, к. н., (вдяка тому панови ся творчость і жыють Е. Варгола, ММУЕВ, СЕВ і культура Словеньска вообщє в Італія презентує прикладно)**. Вдяка Енді Варголови знають о Міджілабірцях в Італії, Німецьку, Норьску, Ірьску, Польску, Чеську, Мадярську, на Україні, але і в США. Приправлєваны проєкты до Істанбулу, Бомбая, Міла-

• Зо святочного отворія выставкы Енді Варгола в Римі: (зліва) Др. Тімо Вилк, директор САГА СЛОВАК АРТ ГАЛЕРІ, Др. Катаріна Байцурова, к. н., директорка СНГ у Братіславі, Др. Станіслав Вало, вельвысланець СР в Італії, Др. Валіка Мадярєва, директорка ММУЕВ, і Мгр. Мартін Цубяк, куратор ММУЕВ.

на... то зась потвердять. І так кус лаконічно-ірочно: **який бы був славный Енді Варгол у нас, „у политого народа“, кідь іщі ай „...успішно пчолярие“, передаває „...величезны знаня з теорії музики“ (лем якось у автора уведжены слов в лабках, котры были опублікованы в єднім з чисел тыжденника Под Віголатом, ся то не проявило і не стачіло ани на докінчїня універзитных штудій) і „...закладає сады“?** Тодгы бы сьме уж были з ним спокійны вшыткы? Наісто тяжко. Предці велике і кошатє дерево тїнить веце як кряк. А крякы суть нам все близшы. Лем жебы сьме в них не остали навсе.

Наконець, як главный куратор ММУЕВ і выконный председа СЕВ, дякую вшыткым нашим жычливцям, добродителям, нащівникам музею, сполупрацівникам і медіам за факт, же знають, што феномен „Енді Варгол“ про сучасне уменя, Словеньско і Міджілабірці значить і жєлам Вам вшытко найліпше в новім році 2008.

Од 16. януара 2008 комплетну експозицію творів і артефактів Енді Варгола в Музею модерного уменя Енді Варгола в Міджілабірцях зась мож попозерати вшыткым обдивлятелям вытварного уменя.

Др. Михал БИЦКО, ПгД., фотка з архіву СЕВ

Карпаторусиньскій научный центр у США

выголошує каждорічну

Премію Александра Духновича за русиньску літературу од Штефана Чепы

Премія в сумї тісяч америцьких доларів і в подобі бронзової сошки карпатського медвіда буде дана за найліпшы творы поезії ці прозы написаны по русиньскы, котры были надрукованы за послідній 5-річний період.

Премія А. Духновича помагать хоснованю русиньского языка в творах, котры приносять визначный вклад до русиньской красной літературы. Премія є фінансована Штефаном Чепом із Торонта і приділює ся Карпаторусиньським научным центром у США. Книгы красной літературы, надрукованы в роках 2003 аж 2007, мають право на премію в році 2008. Авторы або видавателі мусять предложити 3 екземпларі каждой книжки з коротков біографіов автора.

1 апріль 2008 року буде посліднім днєм на засланя вшыткых матеріалів.

Членами комісії на посуджїня книжок у 2008 році суть: **Елейн Русинко (США), Марія Павловска (США), Валерій Купка (СР)**. Адресы, де треба посылати книжки:

2 екземпларі: Professor Elaine Rusinko, Department of Modern Languages and Linguistics, UMBC, Baltimore, MD 21250, USA (e-mail: rusinko@umbc.edu), 1 екземпларь: Doc. PhDr. Valerij Kupka, CSc., Važecká 12, 080 05 Prešov, Slovensko.

Настав час заплатити передплатне на рік 2008

Дорогы передплатителі, настав час заплатити передплатне на рік 2008, але многы з Вас іщі не мають заплачено за рік 2007 і за попередні роки. Зато **Вас просиме вирівнати Ваши довгы і якнайскорше заплатити за рік 2008.**

Ціны передплатного на рік 2008 суть:

Словеньско:	Народны новинкы	250,- Ск
	Русин	150,- Ск
Сусідні штаты – Україна, Чесько, Польско, Мадярсько:	Народны новинкы	600,- Ск або 27,- \$, або 18,- €
	Русин	400,- Ск або 21,- \$, або 14,- €
Остатні штаты:	Народны новинкы	44,- \$, або 30,- € поштов 1. класы
	Народны новинкы	39,- \$, або 26,- € поштов 2. класы
	Русин	34,- \$, або 23,- € поштов 1. класы
	Русин	29,- \$, або 19,- € поштов 2. класы

Заплатити мож банковым шеком, особно в редакції або на число рахунку: **1386912153/0200 у Вшеобецній уверовій банці в Пряшовї.**

Інформації к передплатному в банці:

Name, Address: **Rusyn a Narodny novinky, Duchnovičovo nám. 1**

081 48 Prešov, Slovak Republic

IBAN: **SK54020000001386912153** SWIFT: **SUBASKBX**

Všeobecná úverová banka, a. s., Mlynské nivy 1, 829 90 Bratislava, Slovak Republic

Telex **93 297, 93 347**, over **VÚB**, pobočka Prešov, Masarykova 13, 081 86 Prešov

Details od payment .....

Ваша редакція Вам вшыткым допереду дякує.

НАРОДНІ НОВИНКИ

Выдавать **Русин і Народны новинкы** за помочи Міністерства культури СР. Шефредактор: Мгр. Александр ЗОЗУЛЯК, редакторкы: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, ПгДр. Марія МАЛЬЦОВСКА, языкова редакторка: ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Adresa: **Ľudové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR**. Tel.: 051/772 56 29. Передплатне на рік 250,- Ск, до сусідніх штатів – 600,- Ск, або 27,- \$, або 18,- € до загранича поштов II. кл. 39 \$ або 26 €, поштов I. кл. 44 \$ або 30 €, заплатити мож і в редакції, банковым переводом або поштовов поужажков на ч. рахунку 1386912153/0200, Všeobecná úverová banka, pobočka Prešov. Реґістрачне ч. **MK SR 417/91, МІС 49 438**. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на интернеті: **www.rusynacademy.sk, http://narodny-novinky.presov.sk**, E-mail: **rusyn@stonline.sk**

Rusyn a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2